

Morsø kommunes beredskabsplan

- ved mistanke eller viden om seksuelle eller voldelige overgreb mod børn og unge

Indholdsfortegnelse

- ved mistanke eller viden om seksuelle eller voldelige overgreb mod børn og unge	1
Indledning	4
Målgruppe og definitioner	4
Målgruppe	4
Definitioner og lovgivning	4
Definitioner vold	4
Definition seksuelle overgreb	6
Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb	6
Forebyggelsespolitik	6
Forebyggelse på det faglige område	8
Forebyggelse på det personlige område	8
Tidlig opsporing	8
Mulige reaktioner	9
Mulige tegn hos mellem store børn – seksuelle overgreb	10
Mulige tegn hos teenagere – seksuelle overgreb	11
Mulige tegn og reaktioner på vold – småbørn, mellemstore børn og teenagere	12
Børn, seksualitet og grooming	13
Børn og unge med handicap	14
Børn og unge anbragt uden for hjemmet	14
Handleveje for medarbejdere, leder og kommune	14
Handleveje i forhold til grad af viden	14
1. grad: Bekymring	14
2. grad: Mistanke	14
3. grad: Viden	15
Underretning	15
Almindelig underretningspligt	15
Skærpet underretningspligt	15
Hvad skal underretningen indeholde?	16
Underretningspligten går forud for tavshedspligten	17
Inddragelse af forældrene	17
Handleveje i forhold til hvem mistanken retter sig imod	17
Hvis mistanken retter sig mod en eller begge forældre / stedforældre	17
Hvis mistanken retter sig mod andre eller en anden voksen i barnets familie, netværk eller en ukendt.	18
Hvis mistanken retter sig mod en ansat	18
Hvis mistanken retter sig mod et andet barn eller ung	19
Center for Børn og Familiers vagttelefon	20
Center for Børn og Familiers opgaver ved modtagelse af underretning	20

Tidsfrister/ forpligtigelser	21
Må man tale med barnet?	21
Børnehus.....	21
Pressehåndtering.....	22
Centrale begreber og definitioner	23
Afhøring af børn og unge.....	23
Anmeldelse, afvisning af	23
Blufærdighedskrænkelse	23
Børn med seksuelt grænseoverskridende adfærd overfor andre børn.....	23
Børneattest	23
Chatrum på internettet	23
Fortrolige oplysninger.....	24
Grooming	24
Henlæggelse af sag hos politiet	24
Incest.....	24
Kønslig omgængelse	24
Krænker	24
Omsorgssvigt	25
Pornografiske billeder af børn	25
Pædofili.....	25
Seksualitet.....	25
Signaler om seksuelle overgreb	25
Sigtelse.....	26
Skærpet underretningspligt.....	26
Straffeattest.....	26
Videoafhøring	26
Vold, psykisk, fysisk, seksuel.....	26
Offentlig børneattest	27
Privat straffeattest.....	27
Tavshedspligt	27
Tværkommunal underretning	27
Underretningspligt.....	27
Links til relevante materialer og litteratur.....	27
SISO.....	28

Indledning

Formålet med beredskabsplanen er at sikre, at alle medarbejdere i Morsø Kommune, som arbejder med børn og unge i alderen 0-18 år, har relevant viden om vold og seksuelle overgreb - og viden om, hvordan de skal handle på en bekymring, mistanke eller viden om vold eller seksuelle overgreb.

Vold og seksuelle overgreb kan have vidtrækkende konsekvenser for børn og unge. Som voksne og fagpersoner har vi ansvaret for at beskytte børn og unge og bidrage til, at vi så tidligt som muligt bliver opmærksomme på og reagerer, hvis børn og unge udsættes for vold eller seksuelle overgreb.

Børn og unge kan reagere forskelligt på vold og seksuelle overgreb, men det er vigtigt at huske på, at det sjældent er åbenlyst at se på børn og unge, hvis de udsættes for overgreb. Dette stiller krav til, at vi som professionelle agerer, når vi oplever, en bekymring eller mistanke om, at børn eller unge udsættes for overgreb.

Beredskabet har således til hensigt at formidle viden om forebyggelse, tegn og reaktioner og beskriver konkrete handleveje, så man som medarbejder og leder kender til sin egen rolle og ansvar og ved, hvordan man skal håndtere det, når der opstår en bekymring, mistanke eller viden om, at et barn eller ung udsættes for vold eller seksuelle overgreb.

Som hovedregel skal medarbejdere altid dele deres bekymringer, mistanker og viden med nærmeste leder. Lederen er ansvarlig for kontakt til Center for Børn og Familier og skal der laves en underretning, er det vigtigt, at den alene baserer sig på faktuelle forhold, observationer og udtalelser. For at sikre det rette grundlag for den videre behandling af underretninger er det vigtigt, at drøfte dem med en rådgiver.

En vigtig forudsætning for at kunne hjælpe børn som udsættes for overgreb og omsorgssvigt er, at der er tillidsfulde relationer mellem børn og unge og de professionelle. Børn og unge skal opleve, at de professionelle er interesserede i dem og at de er til rådighed, hvis børnene har brug for hjælp.

Målgruppe og definitioner

Målgruppe

Beredskabet henvender sig til alle professionelle, der i deres arbejde har kontakt med børn og unge under 18 år. Det gælder både ledere og ansatte i dagpleje, dagtilbud, skoler, skolefritidsordninger, sundhedsplejen, myndighedsrådgivere, pædagogisk psykologisk rådgivning, behandlingstilbud til børn og unge og deres familier, plejefamilier og andre der har kontakt med børn og unge under 18 år.

Definitioner og lovgivning

For at kunne observere og reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle overgreb er det nødvendigt at definere, hvad der forstås ved vold og seksuelle overgreb og uddybe de begreber der knytter sig hertil.

Det kan også være nyttigt at kende de strafferetslige bestemmelser for vold og seksuelle overgreb. De væsentligste paragraffer er præsenteret på de følgende sider.

Definitioner vold

Vold er en handling eller trussel, der – uanset formålet – er egnet eller skader en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt.

Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om en adfærd fra forældre eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare. Vold er udtryk for, at barnet ikke frivilligt indgår i den handling, der begås mod barnet.

Strafferetslige bestemmelser

Strafferetligt er vold opdelt i en række kategorier af strafbare handlinger med beskrivelse af strafferammer, jf. følgende paragraffer i Straffeloven:

STRAFFELOVEN

§244. Den, som øver vold eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

§245. Den, som udøver et legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter eller gør sig skyldig i mishandling, straffes med fængsel indtil 6 år. Har et sådan legemsangreb haft betydelig skade på legeme eller helbred til følge, skal dette betragtes som en særlig skærpende omstændighed.

§245 a. Den, som ved et legemsangreb med eller uden samtykke bortskærer eller på anden måde fjerner kvindelige ydre kønsorganer helt eller delvis, straffes med fængsel indtil 6 år.

§246. Har et legemsangreb været af så grov beskaffenhed eller har haft så alvorlige skader eller døden til følge, at der foreligger skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel i 10 år.

FORÆLDREANSVARSLØVEN

§2, stk. 2: Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende handling.

Definition seksuelle overgreb

Seksuelle overgreb mod børn er karakteriseret ved følgende:

- Den voksne udnytter barnets tillid
- Det seksuelle overgreb krænker barnets integritet
- Det er en handling, som barnet ikke kan forstå eller misforstår, og som barnet ikke er modent til at give samtykke til
- Det seksuelle overgreb er udtryk for den voksnes behov og på den voksnes betingelser, eller et udtryk for børn og unge, der udsætter andre børn og unge for seksuelt grænseoverskridende adfærd
- Det er en handling, som overskrider samfundets lovgivning og den almindelige moral

Strafferetslige bestemmelser

Denne forholdsvis brede definition kan suppleres med bestemmelserne fra den danske straffelov. Ifølge straffeloven er det strafbart at have et seksuelt forhold til personer under 15 år.

Den strafferetlige definition af seksuelle overgreb findes i straffelovens kapitel 23 og 24, som omhandler forbrydelser mod kønssædeligheden.

Følgende kategorier af handlinger er strafbare:

STRAFFELOVEN

§210. Samleje med slægtning i nedadstigende linje eller samleje mellem bror og søster.

§216. Voldtægt.

§222, 223. Samleje eller anden kønslig omgængelse med et barn under 15 år – dog 18 år, hvis barnet eller den unge er betroet til undervisning/opdragelse.

§ 232, 235. Blufærdighedskrænkelse (blotteri, beføling, beluring, verbal uterlighed) samt optagelse, besiddelse og udbredelse af fotos/film osv. Af person under 18 år.

§ 224 stk 2a. Køb af seksuelle ydelser fra personer under 18 år.

Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb

Dette afsnit præsenterer anbefalinger og ideer til, hvordan man i kommunens dagtilbud, skoler samt øvrige relevante institutioner kan arbejde med forebyggelse af overgreb mod børn og unge. Brug afsnittes redskaber eller de dele som I finder relevant, som afsæt for at drøfte jeres værdier, holdninger, normer, situationer og kontekster, der hhv. begrænser og øger risikoen for overgreb. Dette med henblik på at tydeliggøre rammerne for samvær mellem voksne og børn/unge på institutionen, skolen eller anbringelsesstedet samt børnene og de unge imellem.

Forebyggelsespolitik

Institutionslederen er ansvarlig for at skabe en dialog og åben kultur omkring emnet, så de rammer børnene har og den måde, man omgås børnene på i institutioner og skoler er trygge og at medarbejdere og

forældre føler sig trygge ved at drøfte iagttagelser, der vækker undren.

Dialog om normer og omgangsformer

Nedenstående spørgsmål kan inspirere til drøftelse af normer og omgangsformer på de enkelte institutioner og skoler og/eller I kan selv finde på andre relevante spørgsmål til drøftelse

- Har vi her på institutionen den nødvendige viden om børns seksualitet?
- Hvornår, hvor og hvor længe er det i orden, at voksne er alene med børn/unge?
- Den fysiske omsorg for børnene - Er det i orden at give børn/unge kram? Kys? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Kan vi sende (nye) medarbejdere alene på tur med børn/unge?
- Har vi regler for hvem, der sover sammen, og hvilke børn, der sover sammen, når vi er på tur? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Går man i bad/klæder om sammen med børn/unge?
- Må børn være nøgne i daginstitutionen? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Forholdsregler ved en bleskiftesituation? Hvilke? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Hvilket sprog og tone anvender vi voksne indbyrdes – og i forhold til børnene?
- Hvordan snakker vi om børns seksualitet? Hvilke ord bruger vi?
- Hvordan håndterer og snakker vi om det, hvis et barn har en seksuelt grænseoverskridende adfærd?
- Hvordan håndterer vi det, hvis vi oplever, at en voksen udviser grænseoverskridende adfærd overfor et barn/ung?
- Hvad er acceptabel påklædning her hos os?
- Har vi en fælles holdning til vold?
- Hvornår er der tale om, at forældre udøver vold mod deres barn?
- Hvornår har vold en karakter, hvor vi skal reagere?
- Kender børnene til deres rettigheder fx ift. fysisk afstraffelse?
- Hvordan introduceres nye medarbejdere til vores normer for adfærd og omgangsformer?
- Hvordan fortæller vi forældrene og andre samarbejdspartnere om vores normer for adfærd og omgangsformer?
- Hvordan vil vi sikre omsætningen af de fælles normer i praksis således, at alle her på stedet kender til de fælles normer for adfærd og omgangsformer?

Forebyggelse på det faglige område

At arbejde med forebyggelse af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge på det faglige område handler i høj grad om, at man som leder og medarbejder besidder en faglig viden om:

- Tegn og reaktioner hos børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb
- Børns seksualitet og grænsedragningen mellem legitim seksuel adfærd og bekymrende seksuel adfærd
- Forståelsen og tolkningen af børn og unges tegn og reaktioner på vold og seksuelle overgreb
- Mulige skadevirkninger for børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb
- Grooming og den forførelses – og manipulationsproces, der ofte går forud for, at et overgreb finder sted
- Det kommunale beredskab og kendskab til de forskellige handleveje i sager med overgreb mod børn og unge
- At tale med børn generelt og specifikt i relation til temaerne vold og seksuelle overgreb
- At kunne handle på trods af, at man er i tvivl og på trods af, at man ikke har sikkerhed for, hvad der er sket, og om barnet har været udsat for overgreb

Udover faglig viden er det også vigtigt at der er åbenhed og dialog på arbejdspladserne i forhold til at italesætte en bekymring eller mistanke om, at et barn udsættes for overgreb. Det er også vigtigt, at man som leder og medarbejder er i stand til at indgå i dialog med børnene og forældrene.

Forebyggelse på det personlige område

Fagpersoner kan blive påvirkede følelsesmæssigt, når de møder børn og unge, der har været udsat for omsorgssvigt og ikke mindst vold og seksuelle overgreb i deres opvækst. Fagpersonens personlige erfaringer, holdninger, normer og barrierer i forhold til temaerne vold og seksuelle overgreb bliver aktiveret, hvis et barn har været udsat for vold eller et barn har en seksualiseret adfærd eller udviser andre tegn og reaktioner på, at det har været udsat for vold og seksuelle overgreb. I disse situationer kan medarbejderen opleve at få sine personlige grænser og blufærdighed overskredet, lige som det kan være svært at rumme, hvis børn og unge fortæller om vold og seksuelle overgreb.

Kendskab til egne personlige grænser og barrierer er afgørende for en professionel og fagligt kvalificeret indsats og støtte til børnene. En vigtig del af den forebyggende indsats er derfor, at man som fagperson er i stand til at registrere og rumme de personlige følelser og reaktioner, der opstår.

I forbindelse med ovenstående er der i Morsø Kommune mulighed for at få støtte og hjælp til at håndtere de følelsesmæssige reaktioner, ved at rette henvendelse til i Center for Børn og Familier.

Tidlig opsporing

Det er ofte gennem barnet selv, man får viden eller mistanke om overgreb, og selvom det sjældent er muligt umiddelbart at få bekræftet eller afkræftet mistanken, er det vigtigt, at man som fagperson har faglig viden om de mulige tegn og reaktioner barnet/den unge kan udvise.

Mulige reaktioner

Børns tegn og reaktioner på overgreb er komplekse, flertydige og multifaktorielle. Der kan indgå både somatiske, psykologiske og sociale aspekter i et barns bekymrende adfærd eller mistrivsel. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på at tegn på mistrivsel ikke nødvendigvis er ensbetydende med tegn på overgreb. Tegn på mistrivsel kan fx også vise sig ved andre belastende oplevelser i barnets tilværelse som fx skilsmisse, et nært familiemedlems sygdom eller død eller skoleproblemer. Manglende trivsel kan også være tegn på andre former for omsorgssvigt, ligesom det kan være udtryk for, at barnet ikke får dækket sine fundamentale udviklingsbehov.

Derfor er det hverken muligt eller hensigtsmæssigt at udarbejde en facitliste, der rummer tegn og reaktioner, som kan bruges som tjekliste, når man har en mistanke og er i tvivl. Beskrivelsen af mulige tegn og reaktioner skal derfor læses som opmærksomhedspunkter. Den faglige viden om tegn og reaktioner skal altid sættes i forhold til den viden, man har om det konkrete barn og dets familie. Hvor gammelt er barnet? Hvor modent er barnet? Hvordan er barnets livsvilkår, og i hvilken kontekst kommer barnets trivsel eller bekymrende adfærd til udtryk? Hvad er konkret observeret, og hvad har barnet eventuelt selv konkret givet udtryk for?

I nedenstående oversigt beskrives en række forskellige mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb. Der skelnes mellem fysiske, psykiske og sociale/adfærdsmæssige tegn og reaktioner. Der skelnes ligeledes mellem de tegn og reaktioner henholdsvis småbørn, mellemstore børn og teenagere særligt kan udvise.

Mulige tegn hos småbørn - seksuelle overgreb

FYSISKE TEGN

- Rødmen, irritation, smerte, kløe, udslæt eller blødning omkring kønsorganer, skede- og endetarmsåbning
- Smerte, kløe, udslæt omkring kønsorganer, skede- og endetarmsåbning
- Vaginal blødning, blødning fra kønsorganer og endetarmsåbning
- Blærebetændelse, skedekatar
- Blod i underbukserne
- Have svært ved at gå eller sidde
- Mave- og fordøjelsesvanskeligheder
- Klager over fysisk utilpashed
- Stoppe ting/objekter op i skede- og endetarmsåbning
- Ufrivillig vandladning eller afføring
- Revner i mundvige, sår i munden
- Pådragelse af seksuelt overførte sygdomme
- Synkebesvær, ubehag ift. bestemte fødevarer
- Usædvanlig kropslugt (sæd)
- Følger ikke normal vækstkurve

PSYKISKE TEGN

- Humørsvingninger, tristhed, vrede, angst
- Uforklarlig gråd, skrigeture
- Mareridt, bange for at falde i søvn
- Udvide ligegyldighed, robot-lignende adfærd,
- Reagerer ikke på opfordring på kontakt, tavshed
- Ensomhedsfølelse, trækker sig ind i sig selv, isolation, dissociation
- Mistillid til voksne
- Utryk tilknytning
- Ukritisk i kontakten til andre

SOCIALE OG ADFÆRDSMÆSSIGE TEGN

- Ændring i adfærd
- Regredierende, babysprog
- Udad reagerende, aggressiv adfærd, sparke, slå, bide
- Seksualiseret adfærd, overdreven eller tvangspræget onani
- Usædvanlig interesse i og viden om seksualitet udover alders- og udviklingsmæssigt niveau
- Leg med dukker, hvor seksuelle overgreb illustreres.
- Hyperaktivitet.
- Frygt for og modvilje mod bestemte personer og steder.
- Koncentrationsvanskeligheder i forhold til leg og samvær med andre.
- Påførelse af selvforskyldt smerte, banke hovedet ind i ting, trække i hår, skære i krop eller billeder.
- Stoppe ting/objekter op i skede- og endetarmsåbning

Mulige tegn hos mellem store børn – seksuelle overgreb

FYSISKE TEGN

- Mellemstore børn vil udvise de samme fysiske tegn og symptomer som småbørn. Herudover:
- Psykosomatiske klager over smerter i underlivet, hovedpine, mavepine m.m.
- Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring
- Mangelfuld eller overdreven personlig hygiejne

PSYKISKE TEGN

- Mellemstore børn kan udvise de samme tegn og symptomer som småbørn. Herudover:
- Lav selvfølelse
- Magtesløshed
- Apati
- Skyldfølelse
- Skamfølelse
- Begyndende depression
- Indadvendthed

SOCIALE OG ADFÆRDSMÆSSIGE TEGN

- Mellemstore børn kan udvise de samme sociale tegn og symptomer som småbørn. Herudover:
- Indlæringsvanskeligheder, manglende koncentration
- Udviser voksen seksuel adfærd, gå forførende, flirtende.
- Påfaldende påklædning
- Manglende blufærdighed eller overdreven blufærdighed ift. egen krop og i relation til omgivelserne
- Begyndende selvdestruktiv adfærd
- Tab af kompetencer
- Begyndende udvikling af beskyttelsesstrategier for at undgå seksuelle overgreb eller afsløring heraf
- Mobning
- Begyndende selvmordstanker

Mulige tegn hos teenagere – seksuelle overgreb

FYSISKE TEGN

- Teenagere kan udvise de samme fysiske tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn. Herudover:
- Tidlig seksuel aktivitet.
- Tidlig graviditet og abort.
- Forsøg på at tilbageholde/skjule fysisk udvikling.

PSYKISKE TEGN

- Teenagere kan udvise de samme psykiske tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn. Herudover:
- Depression.
- Mistillid til andre
- Manglende identitetsfølelse
- Forvirring omkring kønsidentitet
- Forøget skyld- og skamfølelse

SOCIALE OG ADFÆRDSMÆSSIGE TEGN

- Teenagere kan udvise de samme tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn. Herudover:
- Selvskadende adfærd, cutting, selvmordstanker- og forsøg
- Spiseforstyrrelser
- Alkohol og stofmisbrug
- Udviser pseudomodenhed
- Hemmelighedsfulde eller skamfulde
- Udvikling af specielt kropssprog, kropsholdning

Mulige tegn og reaktioner på vold – småbørn, mellemstore børn og teenagere

I nedenstående oversigt beskrives en række forskellige mulige tegn og reaktioner på vold. Der skelnes mellem fysiske, psykiske og sociale/adfærdsmæssige tegn og reaktioner.

FYSISKE TEGN

- Mærker efter slag
- Brandmærker
- Sår på kroppen
- Mærker efterkvælningsforsøg
- Brud på arme og ben, kraveben eller andre knoglebrud
- Symptomer på "shaken baby syndrom"
- Hyppige skadestuebesøg
- Psykosomatiske klager
- Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring
- Søvnvanskeligheder

PSYKISKE TEGN

- Tristhed
- Indadvendthed
- Ensomhedsfølelse, føler sig anderledes
- Isolation
- Utryk tilknytning
- Mistillid til voksne
- Dissociation
- Lav selvfølelse
- Hjælpeløshed, magtesløshed
- Begyndende depression
- Manglende identitetsfølelse
- Svært ved at løsrive sig fra forældre/løsrive sig for hurtigt
- Post Traumatisk Stress
- Disorder (PTSD)

SOCIALE OG ADFÆRDSMÆSSIGE TEGN

- Koncentrationsvanskeligheder ift. leg og samvær med andre
- Leg med fx dukker, hvor vold illustreres
- Vanskeligheder med impuls kontrol
- Indlæringsvanskeligheder
- Tab af kompetencer
- Udad reagerende, aggressiv adfærd
- Følelse af frustration og vrede

- Hyperaktivitet, hypersensitivitet
- Angst
- Selvdestruktiv og selvskadede adfærd
- Udvikling af beskyttelses strategier for at undgå vold eller afsløring heraf
- Overtilpassethed
- Vanskeligheder med at regulere følelser

Børn, seksualitet og grooming

Udover at være opmærksom på de mulige tegn og reaktioner på overgreb, som børn kan udvise er det væsentligt at se på, hvad det er, der gør børn særligt sårbare i relation til overgreb. Børn er afhængige af og har tillid til de voksne, som drager omsorg for dem i hverdagen. Det kan betyde, at børn i og med, at de er børn, kan være i særlig risiko for at blive udsatte for overgreb, da de som udgangspunkt har tillid til, at de voksne vil dem det bedste.

I relation til seksuelle overgreb er det væsentlig at se på børns udvikling af seksualiteten. Udvikling af barnlig seksualitet går hånd i hånd med barnets samlede udvikling og personlighedsdannelse. Barnet udvikler sin seksualitet i relation til sine nærmeste omsorgspersoner og kender ikke på forhånd til seksualitetens betydning, hverken hos sig selv eller hos den voksne. De(n) voksne, som tager sig af barnet, er derfor med til at give barnets seksualitet betydning i takt med, at barnets interesse for og udforskning af seksualiteten udvikler sig. Som en del af sin udvikling og i samspillet med sine relationer lærer barnet at forstå betydningen af de kropslige oplevelser og fornemmelser.

Et lille barn kender ikke på forhånd til eller har begreb om sin egen eller voksnes seksualitet. Derfor er barnet som udgangspunkt ikke i stand til at vide, hvis det udsættes for et seksuelt overgreb. Barnet vil kunne tro, at overgrebet er en naturlig del af relationen og måske først blive bevidst om, at det har været udsat for overgreb, når det opdager, at seksuelle overgreb ikke er en almindelig del af en relation til voksne. Børn skal lære at skelne mellem omsorg og overgreb og det er de voksne, der skal lære dem det.

Børn, som ikke forstår betydningen af – eller har ord og begreber for – de(t) overgreb, som de er blevet udsat for, kan have vanskeligt ved at gengive oplevelsen. Barnets fortælling kan derfor fremstå fantasifuld og usammenhængende. Måske har barnet været overladt til at skabe sin egen forståelse og mening med overgrebene på et tidspunkt, hvor det ikke sprogligt og udviklingsmæssigt har været modent til det. Det er fagpersonenes opgave at forsøge at forstå, hvad der er barnet giver udtryk for.

Overgreb kan begås af en for barnet kendt eller ukendt person. Langt de fleste overgreb bliver dog begået af en person, som barnet kender. Overgrebet finder altså oftest sted på baggrund af, at der er oparbejdet en relation mellem barnet og den voksne krænker. Den voksne krænker, udsætter barnet for en groomingproces:

DEFINITION

Begrebet grooming anvendes om den proces, hvor krænkeren bearbejder, overtaler, forfører og manipulerer et barn eller en ung til at medvirke i seksuelle aktiviteter. Der er tale om en proces, hvor krænkeren gradvist opbygger en relation, som senere gør det muligt at udsætte

barnet for seksuelt overgreb. Den manipulation og gradvise nedbrydning af barnets grænser, der finder sted, kan være en langvarig og skjult proces. Det er vigtigt, at fagpersoner har viden om og kan identificere denne proces i arbejdet med at opspore og forhindre seksuelle overgreb.

Børn og unge med handicap

Undersøgelser peger på at børn og unge med handicap kan være særligt udsatte i forhold til seksuelle overgreb. Barnets handicap kan udgøre en særlig faglig udfordring, når det gælder opsporing af seksuelle overgreb. Måske har barnet vanskeligt ved at kommunikere med omverdenen, og som fagperson kan man have vanskeligt ved at tolke adfærd, tegn og reaktioner. Man kan være i tvivl om, hvorvidt en bekymrende adfærd skal tilskrives barnets handicap eller det faktum, at barnet har været udsat for seksuelle overgreb. Det har stor betydning, at man som fagperson kender barnets handicap og dermed barnets mulighed for at kommunikere. Som udgangspunkt skal man være opmærksom på de samme tegn og reaktioner hos børn og unge med handicap, som hos børn og unge generelt.

Børn og unge anbragt uden for hjemmet

Undersøgelser viser at børn og unge anbragt uden for hjemmet er i 2 til 3 gange større risiko for at blive udsat for seksuelle overgreb. Manglende stabilitet og omsorg fra forældrenes side under opvæksten betyder, at de anbragte børn kan have særlig behov for omsorg og opmærksomhed. I sig selv kan dette øge deres sårbarhed og risiko for at blive udsat for seksuelle overgreb, der måske begynder som eller forveksles med interesse, varme og omsorg. Desuden har en del af børnene i opvæksten oplevet grænseoverskridende adfærd fra voksnes side, hvilket kan medføre, at de ikke kender deres egne grænser særlig godt og generelt har svært ved at sætte grænser i forhold til andre.

Handleveje for medarbejdere, leder og kommune

Man har pligt til at handle, hvis man får mistanke om overgreb mod børn eller unge. Dette afsnit beskriver de lovgivningsmæssige krav til handleprocedure for medarbejdere og ledere, når man får en bekymring, mistanke eller viden om, at et barn udsættes for vold eller seksuelle overgreb.

Handleveje i forhold til grad af viden

Graden af viden vil have en betydning for hvordan man som fagperson skal agere, når man får kendskab til eller mistanke om overgreb mod børn og unge. Man kan skelne mellem tre typer af viden:

1. grad: Bekymring

En bekymring er en diffus oplevelse af, at der er noget galt med et barn eller i dets familie. Her er ikke tale om, at man har konkret viden om en konkret handling begået af en bestemt person. Bekymringen alene bør derfor i første omgang føre til skærpet observation af barnet/den unge i en periode og evt. samtale med forældrene, med mindre bekymringen går på, om forældrene begår overgreb (fysisk, psykisk eller seksuelt) mod barnet/den unge.

Som medarbejder skal man drøfte sin bekymring med sin leder og aftale observation af barnet og evt. samtale med forældrene.

2. grad: Mistanke

Mistanke forstås som mere end blot en bekymring. Mistanken handler f.eks. om, at barnet / den unge har

været udsat for en seksuel grænseoverskridende adfærd, fysisk eller psykisk voldelig handling fra enten en voksen eller et andet barn. Mistanken kan opstå på baggrund af en nærmere observation af barnet, barnets egne udsagn om hændelser, der har fundet sted, udsagn fra andre, eller oplysninger man har fået fra anden side.

Som medarbejder skal man drøfte sin mistanke med sin leder, og der skal udarbejdes en underretning. Der kan søges råd og vejledning i Center for Børn og Familier.

3. grad: Viden

Konkret viden handler om de situationer, hvor et barn har været udsat for en konkret handling i form af overgreb fysisk, psykisk eller seksuelt, begået af en eller flere personer.

Denne viden kan komme fra udsagn fra barnet selv, eller fra vidner eller fra tilståelse fra den person, som har udsat barnet eller den unge for overgreb.

Som medarbejder skal man drøfte sin viden med sin leder, og der skal udarbejdes en underretning. Der kan søges råd og vejledning i Center for Børn og Familier og hos.

Underretning

Får man kendskab til at et barn eller en ung under 18 år udsættes for forhold, som er til fare for dets udvikling og sundhed, har man pligt til at underrette kommunen. Der skelnes mellem almindelig og skærpet underretningspligt.

Almindelig underretningspligt

Enhver person, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år udsættes for vanrøgt eller andre forhold, som er til fare for dets udvikling og sundhed, herunder vold, mishandling, seksuelle overgreb, omskæring af piger m.v. har pligt til at underrette kommunen. Det kan bl.a. være i situationer, hvor borgeren bliver bekendt med, at barnet eller den unge udsættes for vold, mishandling eller seksuelle overgreb.

SERVICELOVEN

§154, stk. 1. Den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen.

Skærpet underretningspligt

Personer der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv har skærpet underretningspligt, hvis man under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller har grund til at antage at et barn har behov for

særlig støtte eller været udsat for overgreb. Underretningspligten er personlig. Underretningen sendes Center for Børn og Familier: sikkerpostunderretning@morsoe.dk

SERVICELOVEN

§153, stk. 1. Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage,

- at et barn eller ung under 18 år kan have behov for særlig støtte
- at et barn umiddelbart efter fødsel kan få behov for særlig støtte på af de vordende forældres forhold
- at et barn eller ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller
- at et barn eller ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Hvad skal underretningen indeholde?

Indholdet i en underretning bør være så konkret og objektivt beskrivende som muligt.

Underretninger skal altid udarbejdes i dialog med rådgiver og institutionens leder.

- Angiv ajourførte data på både børn og forældre, herunder hvem der har forældremyndigheden
- Angiv konkrete datoer for episoder og beskriv dine observationer. Konkret: hvad er observeret hvornår og under hvilke omstændigheder? Hvor længe har det stået på?
- Undlad tolkninger og vurderinger
- Beskriv barnets fysiske, psykiske og sociale forhold
- Beskriv barnets ressourcer
- Beskriv barnets vanskeligheder
- Hvad har man foretaget sig i institutionen og hvordan har det virket? Hvad agter man at gøre fremover?
- Anfør om forældrene er orienteret om underretningen, og hvis de ikke er begrundelsen herfor
- Forældrenes kommentarer/samtykke. Underretningen skal dog sendes selvom forældrene ikke samtykker. Husk kopi til forældrene.
- Hvis mistanken retter sig mod en eller begge forældre, orienteres de ikke om underretningen. Underretningen sendes direkte til kommunen/Center for Børn og Familier. De koordinerer med politiet, hvornår forældrene orienteres om underretningen.
- Underretningspligten er personlig. Det betyder, at man på trods af evt. uenighed med sin leder om hvorvidt, der skal udarbejdes en underretning, har pligt til at underrette, hvis man har mistanke eller viden om, at et barn udsættes for overgreb.

Institutionens leder skal tage ansvaret og eventuelt sammen med den pågældende medarbejder fremsende underretning til Center for Børn og Familier.

Underretningen skal underskrives af institutionslederen og sendes til sikkerpostunderretning@morsoe.dk

Underretningspligten går forud for tavshedspligten

Underretningspligten er en personlig pligt. Det betyder, at du er forpligtet til at reagere og handle, når du får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for særlig støtte.

Underretningspligten går forud for tavshedspligten. Som fagperson har du en særlig pligt til at handle, hvis du ser faresignaler hos børnene eller familien. Det betyder, at du ikke af misforstået hensyn til forældre eller andre undlader at gå videre med dine iagttagelser.

Inddragelse af forældrene

I Morsø Kommune lægger vi vægt på at inddrage forældre og tale med dem om deres børns trivsel og udvikling. Dog gælder der, hvis der er mistanke om seksuelle overgreb eller fysisk eller psykisk vold, hvor mistanken retter sig mod en eller begge forældre, særlige retningslinjer, som betyder, at forældrene ikke må inddrages. I sager, hvor forældre eller andre, som har en forældrelignende rolle, er under mistanke for overgreb, er det meget vigtigt, at kontakten til disse varetages af politiet og de sociale myndigheder; dette blandt andet af hensyn til sikring af eventuelt bevismateriale.

Handleveje i forhold til hvem mistanken retter sig imod

Håndtering af en bekymring, mistanke eller viden er afhængig af hvem mistanke om overgreb retter sig imod. Man kan skelne mellem fire forskellige kategorier af hvem mistanken retter sig imod:

- En eller begge forældre/stedforældre
- Andre eller en anden voksen i barnets familie, netværk eller en ukendt
- En ansat
- Et andet barn eller ung

Hvis mistanken retter sig mod en eller begge forældre / stedforældre

Kontakt nærmeste leder på institutionen

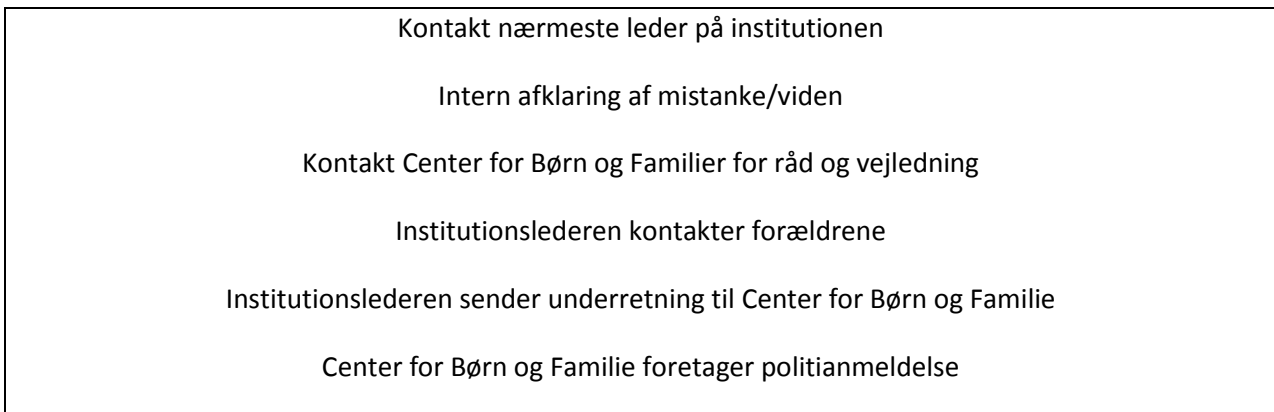
Intern afklaring af mistanke/viden

Drøft IKKE sagen med forældrene

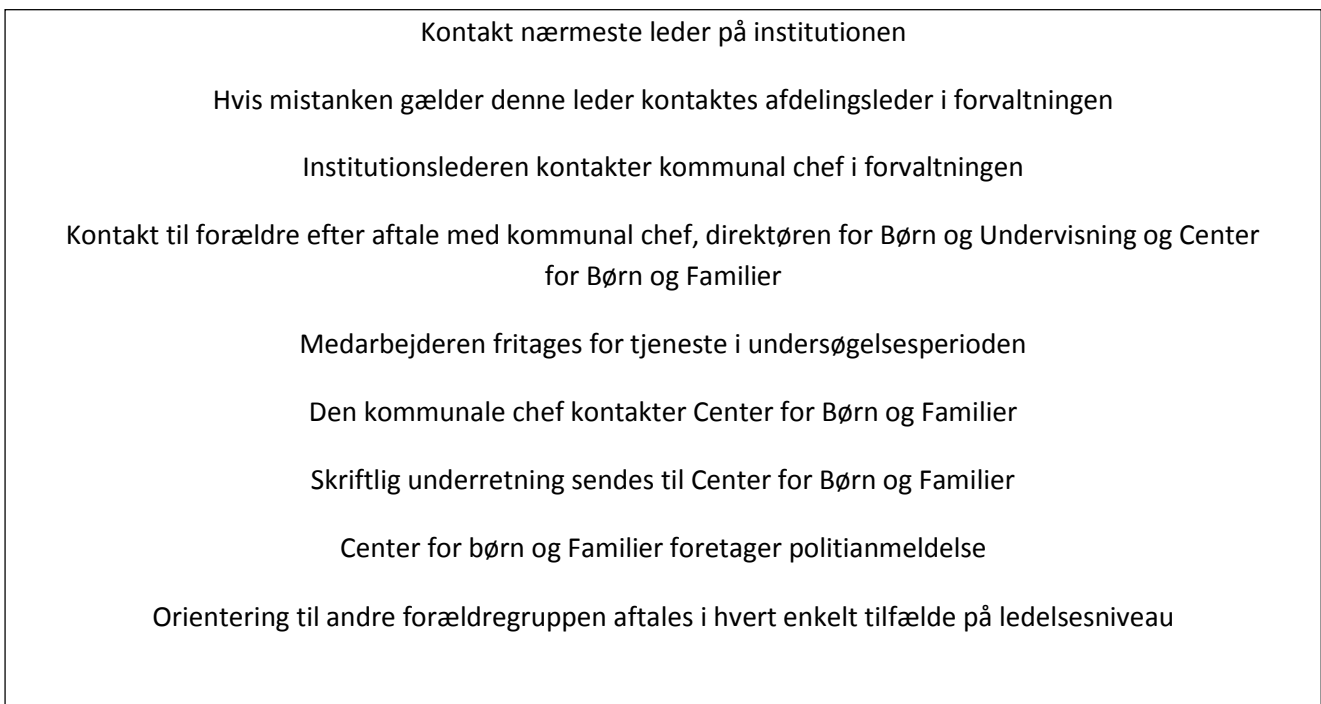
Institutionslederen sender skriftlig underretning til Center for Børn og Familier. I akutte tilfælde telefonisk underretning.

Center for Børn og Familier foretager politianmeldelse

Hvis mistanken retter sig mod andre eller en anden voksen i barnets familie, netværk eller en ukendt.

Hvis mistanken retter sig mod en ansat

Hvis mistanken retter sig mod et andet barn eller ung

Kontakt nærmeste leder på institutionen

Kontakt center for Børn og familier for at sikre det rette grundlag for videre behandling af underretning

Institutionslederen kontakter forældrene

Institutionslederen sender underretning til Center for børn og Familier på de involverede børn

Center for børn og Familier foretager politianmeldelse – dog kun hvis den unge, der krænker, er over den kriminelle lavalder

Fasthold en normal hverdag for barnet/den unge med tryghed og forudsigelighed. Vær til rådighed for at lytte og give omsorg.

Center for Børn og Familiers vagttelefon

Morsø Kommune, Center for Børn og Familier, tlf. 99 70 70 00

Chef for Center for Børn og Familier

Leder af Familierådgivningen Dorthe Spurré

Udenfor kommunens åbningstid kontaktes Politiet på tlf. 96 19 14 48.

Anmod om Center for Børn og Familiers vagttelefon.

Center for Børn og Familiers opgaver ved modtagelse af underretning

Lederen af Familierådgivningen vurderer indenfor 24 timer om der er tale om akut/ ikke akut henvendelse. Underretningen videregives til Det centrale underretningsteam der videregiver underretningen til relevant Familierådgiver.

Kvittering for modtagelse af underretninger:

Kvitteringsskrivelse afsendes umiddelbart, senest 6 dage efter modtagelsen.

- Tilbage melding til hhv. skoler og daginstitutioner:
  - a. rådgiveren skal sikre sig samtykke fra forældrene før der kan meldes tilbage til skole og daginstitutioner, hvad der sker videre i sagen

Politianmeldelse

- Når afdelingen modtager underretning med et indhold af overgreb (vold eller seksuelle krænkelser) drøftes denne med Politiets visitationsgruppe, hvorefter det aftales om der udarbejdes politianmeldelse og underretningen overgives til politiets jurister, som vurderer indholdet og afgør det videre forløb – rent strafferetsligt
- Skal barnet videoafhøres, overværer Center for Børn og Familier afhøringen
- Alt afhængig af politiets håndtering af sagen, fortsættes den socialfaglige indsats.

Hvis der laves en politihenvendelse, skal der rettes henvendelse til Børnehus Nord med henblik på et samarbejde og der iværksættes børnefaglig undersøgelse

Hvis sigtelse ikke rejses:

- Før foranstaltning besluttet, udarbejdes
- En børnefaglig undersøgelse § 50
- Eventuelt en psykologisk udredning af barnet
- Eventuelt tilbud om forældrekompetenceundersøgelse af forældre

Tidsfrister/ forpligtigelser

Indenfor 24 timer efter modtagelsen af en underretning vurderes om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare således, at der skal iværksættes en akut indsats over for barnet eller den unge.

Senest 6 dage efter modtagelse af en underretning skal underretterne modtage en kvitteringsskrivelse fra Center for Børn og Familier

Center for Børn og Familier skal, med mindre særlige forhold gør sig gældende, efter anmodning videregive oplysninger til den fagperson, der har foretaget underretningen om, hvorvidt underretningen har givet kommunen anledning til undersøgelser eller foranstaltninger.

Center for Børn og Familier *kan* på baggrund af et konkret skøn vælge at orientere underretten om, hvilken type foranstaltning, der er iværksat samt om den planlagte varighed heraf, hvis oplysningen herom vil kunne have væsentlig betydning for den støtte, som underretteren kan yde barnet eller den unge. Det gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende, fx særlige hensyn til det pågældende barn eller den unge, jf.

Må man tale med barnet?

Som fagperson kan man blive i tvivl, når der opstår en bekymring eller mistanke om vold og seksuelle overgreb mod et barn. Hvor meget må man tale med barnet? Kommer man til at ødelægge den politimæssige efterforskning? Man må gerne lytte til og stille forståelsesspørgsmål eller afklarende spørgsmål til barnet. Hvis der senere skal udarbejdes en underretning eller foretages en politianmeldelse, vil samtalen med barnet indgå som et af elementerne i den beskrivelse, som fagpersonen skal videregive.

Afhøring af barnet er politiets opgave. Detaljerede spørgsmål om hændelsen, omfang, tidspunkt for overgrebene osv. er spørgsmål, som politiet stiller i forbindelse med afhøringen af barnet.

SERVIVELOVEN

§ 155a, stk. 2. til brug for vurderingen af en underretning efter § 152-154, jf. stk. 1, kan der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Samtalen kan finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnets eller den unges bedste taler herfor. Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung fra barnets eller den unges forældres side, skal samtalen finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse.

§ 155a, stk. 3. samtale efter denne bestemmelse kan undlades i det omfang, barnets eller den unges modenhed eller sagens karakter taler imod samtalens gennemførelse.

Børnehus

Når et barn eller ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom, skal kommunen som led i den børnefaglige undersøgelse benytte det børnehus som kommunen er tilknyttet. I børnehusene håndteres

som udgangspunkt sager, hvor overgrebet har en sådan karakter, at der er behov for et samarbejde mellem kommune, politi og/eller sundhedsvæsen. Det er kommunen, der vurderer, hvorvidt der er tale om en sag. Der involverer politi og/eller sundhedsvæsenet. Kommunen bevarer myndighedsansvaret i forhold til barnet eller den unge under hele forløbet i børnehuset.

Pressehåndtering

Ved enhver henvendelse fra pressen henvises der til borgmesteren.

I øvrigt henvises til Morsø Kommunes kommunikationsplan.

Centrale begreber og definitioner

Afhøring af børn og unge

Kommunen har pligt til at yde bistand til et barn eller en ung under 18 år, der skal afhøres af politiet eller i retten.

Anmeldelse, afvisning af

Politiet kan afvise en indgivet anmeldelse, hvis der ikke findes grundlag for at indlede efterforskning. Det vil sige, at politiet ikke foretager sig videre, og registrering sker alene i politiets eget register.

Blufærdighedskrænkelse

Blufærdighedskrænkelse handler om det forhold, at en person gennem sin adfærd opfører sig uterligt og derigennem krænker andres blufærdighed eller vækker forargelse ved sin adfærd. Den uterlige handling skal have relation til noget seksuelt og være af en vis grovhed for at kunne begrunde straf for blufærdighedskrænkelse. Blufærdighedskrænkelse omfatter fx beføling indenfor eller udenpå tøjet, kys, verbal uterlighed eller beluring, forevisning og optagelse af utugtige billeder. Berøring med f.eks. fingre, genstande eller tunge udenfor skeden. Sker der indtrængen i skeden falder forholdet ind under anden kønslig omgængelse end samleje.

Børn med seksuelt grænseoverskridende adfærd overfor andre børn

Når et barn under 15 år overtræder et andet barn under 15 års seksuelle grænser, er der tale om, at et barn krænker et andet barn.

Børneattest

Børneattesten indeholder oplysninger om sædelighedsforbrydelse begået mod børn under 15 år. Børneattesten skal indhentes af arbejdsgivere, når de ansætter eller beskæftiger personer, der som led i udførelsen af deres opgaver skal have direkte kontakt med børn under 15 år. Medarbejder betyder her både ansat og frivillig medarbejder. Oplysninger i børneattesten slettes tidligst efter 20 år. Nogle oplysninger fremgår af attestens frem til pågældende fylder 80 år.

Chatrum på internettet

Chatrum benyttes i dag som mødested for mange børn og unge. De mødes omkring fælles interesse, særlige temaer eller i chatrum, hvor der er mulighed for at mødes og "tale" om det, man lige er optaget af. Der er som sådan ikke noget strafbart i at benytte chatrum på internettet. Men vær opmærksom på, at nogle voksne blander sig i debatten på sider, der ellers er forbeholdt børn. De voksne får adgang ved at oplyse forkert alder – og nogle voksne udnytter kontakten til at lokke børn til at mødes under falske forudsætninger. I værste fald kan et sådant møde føre til seksuelle overgreb.

Fortrolige oplysninger

Forvaltningsloven og Straffeloven skelner mellem almindelige og fortrolige oplysninger, som udgangspunkt kan man sige, at en persons navn, køn og alder er almindelige oplysninger. Fortrolige oplysninger om f.eks. race, religion, seksualitet, kriminalitet m.m. er fortrolige og må som udgangspunkt ikke videregives uden skriftligt samtykke fra den berørte person. Det afgørende er her, at de oplysninger, der gives videre, skal være relevante for sagens oplysning og især, at der som udgangspunkt altid skal indhentes skriftligt samtykke til at videregive oplysninger.

Grooming

Grooming er når en voksen opbygger et tillidsforhold til et barn eller en ung med henblik på senere at begå overgreb mod barnet eller den unge. Grooming kan ske i den virtuelle verden via internet chat eller mobiltelefoni samt i den virkelige verden

Henlæggelse af sag hos politiet

Forbliver efterforskningen uden resultat henlægges sagen – eller sagt med andre ord: Politiets efterforskning indstilles.

Incest

Ordet incest kan bedst oversættes med blodskam eller kønsforhold mellem nære slægtninge. Ordet incest indgår ikke direkte i straffelovens tekst, men er alligevel et klart defineret juridisk begreb. I STL § 210 tales om samleje mellem slægtninge i lige nedstigende linje, samleje mellem søskende eller anden kønslig omgængelse idenfor det direkte slægtskab. Incest handler således alene om den seksuelle krænkelse, der sker indenfor slægten og i direkte nedstigende linje, dvs. barn af biologiske forældre, bedsteforældre, oldeforældre osv. Stedforældre, pleje- og adoptivforældre og andre voksne omsorgspersoner defineres juridisk indenfor udenfor begrebet incest. Incest (og seksuelle overgreb i øvrigt) omhandler personer af begge køn, dvs. forhold af heteroseksuel som homoseksuel karakter.

Kønslig omgængelse

Udtrykket "anden kønslig omgængelse end samleje" anvendes i straffeloven som udtryk for handlinger, der har samlejelignende karakter og fungerer som erstatning for samleje, som f.eks. fingre eller andre genstande i skeden. Sådanne krænkelse ligestilles stafmæssigt med samleje.

Krænker

Begrebet "krænker" er ikke en diagnose, men relaterer sig til den grænseoverskridende/krænkende handling, en person udøver overfor en anden person. Såvel mandlige som kvindelige krænkeres beskrives generelt som asociale i tænkemåde. De føler sig forfulgt, har en lav angsttolerance og lavt selvværd. Deres handlinger er ofte impulsstyrede, og de søger at opfylde egen behov gennem seksuelle handlinger.

Krænkeren har oftest selv været udsat for alvorlige omsorgssvigt og/eller seksuelle overgreb i barndommen.

Omsorgssvigt

Omsorgssvigt defineres traditionelt som et udviklingspsykologisk begreb og et etisk begreb. Det handler om relationen mellem mennesker og den måde, hvorpå et menneske har behov for et andet menneskes opmærksomhed, indføling og medleven i livet. Når disse behov ikke på passende måde opfyldes, er der tale om omsorgssvigt.

Pornografiske billeder af børn

I strafferetlig forstand tales her om optagelse af utugtige billeder, film e.l. af en person under 18 år med det fortsat at sælge eller på anden måde udbrede materialet. Billedmaterialet i denne definition omhandler alle de i straffeloven nævnte seksuelle krænkelser, dvs. incest, samleje, anden kønslig omgængelse end samleje samt blufærdighedskrænkelser. Desuden omfattes billedmateriale der viser børn, der har kønslig omgang med dyr eller med genstande. Optagelse, besiddelse samt udbredelse af pornografiske billeder af børn er strafbart.

Pædofili

Iflg. den anvendte liste over diagnoser er en pædofil en person, som retter sin seksuelle aktivitet og sine seksuelle fantasier mod børn. Mennesker, der er optaget af børnepornografi, betegnes som pædofile. Pædofili er almindeligvis en kronisk tilstand. Den forstyrrede seksualitet følges af udpræget besvær med at fungere socialt. Pædofili karakteriseres ved, at personen indenfor de seneste seks måneder gentagne gange har haft fantasier om, seksuelt begær eller adfærd med seksuelt indhold med et mindreårigt barn. Den pædofile er pr. definition ældre end 16 år og er mindst fem år ældre end barnet.

Seksualitet

Seksualitet og især børns seksualitet opfattes og beskrives på mangfoldige måder afhængig af bl.a. hvilken udviklingspsykologisk teori og forståelsesramme, man vælger. Det hører i dag til den almindelige opfattelse, at børn har en form for seksualitet, og at selv helt små børn kan opleve en form for seksuel opstemthed. Hos drengbørn ses f.eks. erektion, og små børn (2-3 års alderen) oplever nydelse ved berøring af egne kønsorganer. Børns seksualitet kan ikke sidestilles med voksnes seksualitet. Børn kender ikke til betydningen af seksualitet, hverken hos sig selv eller hos den voksne. Viden om børns normale seksuelle udvikling og seksualitet er vigtig som udgangspunkt for vurdering en af, hvornår der er tale om seksualiseret, dvs. ikke normal seksuel adfærd.

Signaler om seksuelle overgreb

Nogle børn fortæller direkte om det, de har været udsat for eller har været vidne til. Et sådant udsagn skal tages alvorligt. Som udgangspunkt har børn ikke grund til at lyve eller fortælle fantasi historier om seksuelle hændelser. Nogle børn udviser seksualiseret adfærd, som ikke svarer til deres alder og modenhed. Også det skal tages alvorligt og bør give anledning til bekymring for, om der kan være sket et seksuelt overgreb. Se listerne om mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb eller vold.

Sigtelse

Når der hos politiet er begrundet mistanke om, at der er begået et strafbart forhold, kan der rejses sigtelse mod den formodede gerningsmand. Retsplejeloven indeholder ingen almindelig regel om, hvornår en person skal anses for sigtet. Derimod indeholder Retsplejeloven adskillige regler om den sigtedes rettigheder. Sigtelse fører ikke automatisk frem til en egentlig retssag. Afhængig af efterforskningens resultat og bevismaterialets stilling kan sigtelsen enten opretholdes og føres til retten eller frafaldes enten af politiet eller af anklagemyndigheden.

Skærpet underretningspligt

Skærpet underretningspligt er personlig og gælder for offentligt ansatte samt for ansatte i private og selvejende institutioner, der udfører opgaver for det offentlige. Underretningspligten gælder, når et barn har vanskeligheder i forhold til dets daglige omgivelser, til skolen, til samfundet eller i øvrigt lever under utilfredsstillende forhold. Som fagperson har du en særlig pligt til at underrette, hvis du er bekymret for et barns trivsel og udvikling, er det er vigtigt, at du ikke, af misforstået hensyn til forældrene, undlader at gå videre med dine iagttagelser.

Straffeattest

Der findes 3 typer af straffeattester: Den private, den offentlige og børneattesten.

Fælles for alle 3 typer gælder, at den person, straffeattesten omhandler, skal give skriftligt samtykke til at attesten indhentes.

Videoafhøring

Politiet har mulighed for at optage afhøring på video, når barnet er i alderen 4-12 år. Børn yngre end 4 år betragtes som udgangspunkt ikke som egnede til at aflægge vidneudsagn. Det er i særlige tilfælde muligt at anvende videoafhøring af såvel børn under fire år som af børn over 12 – dog kun efter individuel vurdering.

Vold, psykisk, fysisk, seksuel

Vold er udtryk for, at barnet ikke frivilligt indgår i den handling, der begås mod barnet.

Psykisk vold kan beskrives som følelsesmæssigt afvisning, trusler om at blive forladt, straf, indespærring o.l.

Fysisk vold kan beskrives som korporlig afstraffelse, slag eller anden form for straf, hvor barnet rammes direkte på kroppen. Seksuel vold er alle former for seksuelle overgreb, hvor barnets tillid udnyttes til at tilfredsstille den voksnes seksuelle behov. Seksuelle overgreb er oftest på en og samme tid fysisk, psykisk og seksuel vold begået mod et barn. Uanset typen af vold, der begås mod et barn, er der tale om, at barnet udsættes for en adfærd fra forældre eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare.

Offentlig børneattest

Den straffeattest, der kan indhentes af offentlige myndigheder, indeholder de samme oplysninger som den private attest, men oplysninger slettes tidligst efter 10 år fra den endelige afgørelse.

Privat straffeattest

Den private straffeattest udstedes til private, der anmoder om det. Den indeholder oplysninger om domme, bøder og tiltalefrafald efter gældende bestemmelser. Oplysninger fremgår af den private straffeattest i hhv. 3 eller 5 år afhængig af typen af oplysning.

Tavshedspligt

Som udgangspunkt gælder, at enhver personoplysning er fortrolig og ikke må videregives, uden, at der er givet skriftligt samtykke dertil. Det er tilladt at videregive relevante oplysninger indenfor samme forvaltning. Men på tværs af forvaltningerne skal der foreligge samtykke fra den eller de personer, oplysningerne vedrører. Bemærk at reglerne om tavshedspligt må vige for reglerne om underretningspligt.

Tværkommunal underretning

Hvis en familie med et eller flere børn under 18 år flytter fra en kommune til en anden, og hvis fraflytningskommunen finder, at et eller flere af børnene har behov for særlig støtte, har fraflytningskommunen pligt til at underrette tilflytningskommunen herom.

Underretningspligt

Din underretningspligt går forud for din tavshedspligt.

Serviceovens § 153 siger at personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage,

1. at et barn eller ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter kap. 11
  - a. at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte efter kap. 11 på grund af de vordende forældres forhold eller
2. at et barn eller ung under 18 år har været udsat for vold eller andre overgreb.

Links til relevante materialer og litteratur

www.socialstyrelsen.dk/siso

www.forebygovergreb.dk

www.januscentret.dk

www.sikkerchat.dk

SISO

SISO er det landsdækkende viden center for sociale Indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn i Danmark. SISO har fokus på sociale indsatser ved seksuelle overgreb og fysisk og psykisk vold samt forebyggelse af vold og overgreb. SISO henvender sig til alle faggrupper, der arbejder med børn og unge, dvs. socialrådgivere, pædagoger, lærere, sundhedsplejersker, psykologer, læger, tandlæger og ledere i kommuner og regioner, i dag- og døgninstitutioner, socialpædagogiske opholdssteder, familiepleje, foreninger og organisationer også indenfor fritidslivet, hvor børn og unge færdes. SISO henvender sig til børn og unge og deres pårørende. SISO tilbyder (anonym) telefonrådgivning alle hverdage. SISO tilbyder konsulentbistand og undervisning i forbindelse med udvikling af skriftligt beredskab i kommuner og på institutioner. SISO foretager løbende vidensindsamling og undersøgelser samt formidler viden om fysisk/psykisk vold og seksuelle overgreb